

ÄIDINKIELI, LUKUTAIDON KOE 17.9.2018 KOEKOHTAISET SISÄLTÖKUVAUKSET

Koekohtaisia kuvauksia käytetään apuna arvioitaessa vastausten sisältöjä. Muut huomioon otettavat piirteet on esitetty kriteeritaulukossa, joka on ylioppilastutkintolautakunnan antamissa äidinkielen koetta koskevissa määräyksissä.

https://www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Koekohtaiset/fi_maaraykset_aidinkieli_digitaalinen_koe.pdf

Vastauksessa voi olla muitakin kuin kuvauksessa mainittuja sisältöjä, eikä erinomaisessaakaan suorituksessa tarvitse olla kaikkia esille nostettuja havaintoja ja päätelmiä.

Koekohtaiset sisältökuvaukset eivät sido ylioppilastutkintolautakuntaa. Lopullisen arvostelun linjauksista päättää äidinkielen sensorikunta.

OSA I: Asia- ja mediatekstit

1. Miten piimää myydään? (18 p. + 12 p.)

Kaksiosaisen tehtävän aineistona on mainoselokuva, jolla markkinoidaan piimää kuvakeronnan, musiikin, sanoituksen ja niihin liitetyn dramatisoinnin avulla. Molempien osien hyvistä vastauksista tulee ilmetä, että mainoksen keinojen, modaliteettien, yhteispeli on ymmärretty.

1.1. (18 p.)

Tehtävässä pyydetään analysoimaan aineistossa käytettyjä mainonnan keinoja. Mainoksesta voi päätellä, että sen kohderyhmänä ovat suomalaiset aikuiset, jotka arvostavat terveyttä: Piimän antama hyvä olo nousee tuotteen keskeiseksi ominaisuudeksi, ja 1990-luvun näkemys suomalaisuudesta korostuu mainoksessa monin tavoin. Keinovalikoiman runsaus ja monipuolisuus puhuvat kohderyhmän laajuuden puolesta.

Hyvässä vastauksessa tuodaan esille näkemys mainoksen kohderyhmästä ja osoitetaan, miten laaja ja suomalainen kohderyhmä näkyy mainokseen valituissa keinoissa. Vastauksessa käsitellään myös mielikuvaa, joka eri keinoin pyritään antamaan piimästä.

Alla on **esimerkkejä** mainoksen keinoista ryhmiteltyinä funktioiden perusteella.

- Mainos rakentaa yhteyden suomalaiseen katsojaan ja tuotteeseen.
 - suomalaisuuden konteksti (kansanmusiikkipohja, päähenkilön vaaleus, nostalginen maalaismiljö)
 - alkupuolella yhteys piimään vain viitteellinen (maitotila, naisen paidan väri), lopussa tuotteen rooli korostainen

- Mainos viihdyttää.
 - kolmiodraama, joka noudattelee Hollywood-elokuvissa tavanomaista, perinteisestä draaman kaarirakenteesta muokkautunutta kaavaa (alkusysäys–ristiriidan esittely–syventäminen–ristiriidan kärjistyminen–ratkaisu–häivytyks)
 - nopea tempo (terävät kuvakulmien vaihtelut, populaarimusiikki)
 - erotiikka ja huumori (muun muassa stereotyyppioilla, vastakohtilla ja kliseillä leikittely)
- Mainos luo tuotteeseen liittyviä myönteisiä mielikuvia.
 - piimä paikalla silloin, kun sitä tarvitaan
 - piimää eri lajeja, valinnanvaraa
 - naisessa ja piimässä samoja positiivisia ominaisuuksia, esimerkiksi puhtaus (valkoinen väri molemmissa), elinvoimaisuus (loppukuvassa piimätölkki heiluu tahdissa naisen reippaiden askelten kanssa)
 - piimä enemmän kuin ravintoa: se antaa kaikinpuolisen hyvän olon
- Mainos lupaa täyttää tarpeen.
 - tuote pelastajan roolissa: naisen juotua piimää hänen ilmeensä lieventyy ja hän ilmoittaa, että piimällä on hänen miesihanteensa ominaisuudet
 - konfliktin ratkaisussa ja häivytyksessä piimästä ja naisesta tulee voittajapari, jonka yhteenkuuluvuutta korostavat naisen paidan ja tuotteen valkoinen väri sekä piimäpurkin sijoittuminen naisen käden jatkeeksi
- Mainos huolehtii tuotteen mieleen jäämisestä ja brändin rakentamisesta.
 - tuote, sen ominaisuudet ja valmistaja tulevat erityisesti loppupuolella esille monin tavoin: toistuva kuva piimätölkistä, laulun viimeinen sana, painokkaasti esitetty ”piimä” jää mieleen kaikumaan; mainoslause ”hyvä olo itselle ja vatsalle” ja sen jälkeen vilahdava tuotemerkki sulkevat mainoksen klassisen The End -ilmoituksen tavoin, loppuhäivytyksessä nainen ja piimä poistuvat yhteiseen tulevaisuuteen

1.2. (12 p.)

Vastauksen pitää keskittyä nais- ja mieskuvan erittelyyn. Mainoksessa on kolme henkilöä: kaksi naista ja mies. Lopussa nainen vaihtaa miehen piimään. Voidaan olettaa, että mainoksen laulun naisosuudet ovat vaalean naisen repliikkejä ja että yksi miesäänänen esittämä jakso on mainosfilmin miehen repliikki.

Hyvässä vastauksessa kuvataan mainoksen henkilöitä. Naisten erilaisuus ja miehen avuttomuus pannaan merkille. Parhaimmillaan vastauksessa käsitellään myös markkinoitavan tuotteen roolia ihmissuhteissa.

Naiskuva: Mainoksen naiset ovat toistensa vastakohtia.

- *Vaalea nainen* on tarinan päähenkilö, jonka näkökulmasta tarina on kerrottu. Hänen ominaisuuksiinsa kuuluvat muun muassa reippaus (riuska työnteko, musiikin tahdittamat pitkät askeleet, kyky hahmottaa nopeasti tilanne ja tehdä päätöksiä), luonnollisuus ja puhtaus (ei meikkiä, valkoinen paita), poikatyttömäisyys (lyhyet hiukset, puukko, farkkuvaatteet, mairinnousukengät, miesten paita).
- *Tumma nainen* on klassinen ja stereotyyppinen viettelijätär meikkeineen ja runsaine hiuksineen. Hänen paljastava punainen puseronsa alleviivaa hänen naisellisuuttaan ja voi viitata syntisyyteen. Nainen on puolimakaavassa asennossa, ja häntä kuvataan vain suhteessa mieheen, epäitsenäisenä.

Kaiken kaikkiaan päähenkilö on tarinassa aktiivinen toimija, jonka hyviä ominaisuuksia vastavoima, tumma nainen, korostaa. Päähenkilöön on liitetty suomalaisen vanhastaan arvostamia asioita (työnteko) ja ominaisuuksia (luonnollisuus), jopa hänen vaaleutensa kuuluu perinteiseen käsitykseen suomalaisesta naisesta. Hän on toimelias nykynainen eikä esimerkiksi vanhojen Suomi-filmien herkkä kaunotar.

Mieskuva: Mainoksen mies kuvataan heikkotahtoiseksi. Hän on naisten vietävissä (*annoit joka kurvan kuikutella*), kriisissä hän osaa vain levitellä käsiään ja marista. Miehen ja hänen kihlattunsa arvot paljastuvat erilaisiksi, sillä nainen tahtoo uskollisuutta, mies pyytää halailulupaa. Mies on stereotyyppinen pettjä, monin tavoin stereotyyppisen rehdin suomalaismiehen vastakohta.

Mieheltä puuttuvat ominaisuudet löytyvät piimästä. Se on naiselle riski tosimit, hänen vatsansa rakastaja, jonka kanssa sopii poistua vertauskuvallisesti käsikkäin.

2. Puhe vastavalmistuneelle (30 p.)

Tehtävän mukaisessa vastauksessa sekä eritellään että arvioidaan Juha Hurmeen kolumniin sisältyvää puhetta. Lyhyehkön puheen pitäjäksi on ajateltu kuka tahansa, joka joutuu onnittelemaan jostain oppilaitoksesta valmistunutta. Onniteltavan ja puheen pitäjän suhde ei käy ilmi selvästi, koska puhetta ei osoiteta jollekulle tietylle tai nimetylle vastaanottajalle.

Puhujan tavoite on kahtalainen, mikä näkyy myös hyvässä vastauksessa. Hän pyrkii tilanteen juhlistamisen lisäksi vaikuttamaan. Hänellä on yksi keskeinen ajatus. Se on puettavissa teesiksi, jota argumentit tukevat. Puhetta tehostavat retoriset keinot ja kuultavissa olevat non-verbaaliset keinot.

Erittelyssä ja arvioinnissa voi nostaa esille **esimerkiksi** seuraavia puheen piirteitä ja sisältöjä:

ERITTELYÄ

Puheen eteneminen ja argumentaatio

- aloitus: onnittelu, juhlan aiheen osoittaminen, maljan nostaminen
- johdanto aiheeseen:
 - takana olevien opintojen esittely ja kritisointi
 - väite onniteltavan epävalmiudesta
 - hänen elämäntilanteensa merkityksen ja puhujan eetoksen nostaminen esille (*tänään, sinun vuoksesi, ylitän normaalin säälittävän tasoni ja pyrin vilpittömään rehellisyyteen*)
- puheen ydinosa, jossa teesi ja sen perustelut
 - teesi, **esimerkiksi** *Epävalmius on onnellinen tila*
 - perusteluja: Epävalmiutensa myöntävä ponnistelee olennaisen ymmärtämiseksi. Se on *ihanaa työtä*, johon sisältyy itkua ja naurua. Epävalmiissa säilyy lapsenomaisuus; hän on pikkuveli, pikkusisko, lintu. Hän ei tunne itseään kaikkia muita paremmaksi tai huonommaksi.
- argumentaatiosta luettavissa vastaanäkemys (taustaoletus, esisopimus) ”Valmiiksi tuleminen on tavoiteltavaa.”

- päätäntä: puhuttelu, jossa onniteltava asetetaan ihmiseksi maailman muiden ihmisten joukkoon

Kohdentamisen, kontaktin rakentamisen ja kiinnostuksen ylläpitämisen keinoja

- sinämuotoisen puhuttelun kuljettaminen alusta loppuun
- nopeat näkökulmanvaihdokset retorisen rakenteen keinoina: Alkupuolella todetaan onniteltava valmiiksi mutta tämä kyseenalaistetaan heti. Myöhemmin tulee onniteltavan ja hänen saavutuksensa näennäinen mustamaalaus ja nopea käänne tilanteen toteamiseen onnelliseksi (*Sovitaan saman tien, että sinä olet täysin epävalmis ja melko pohjalla – –. Mikä onnekas tila. Onnellinen, epävalmis sinä!*). Siirtyminen lopetukseen tehdään yllättäen tauoilla erotetulla *hyvä*-sanalla.
- puheen rakenneosien erottaminen verbaalisin ja nonverbaalisin keinoin, kaarirakenne
- sisällön keinoja
 - puheen sitominen onnittelujen kohteen elämään
 - epävalmiuden yllättävä ylistäminen
 - näkökulman avartaminen päätännässä globaaliksi, onniteltavan asettaminen ihmiseksi ihmisten joukkoon
- huumori
 - juhlinnan kohteen ja hänen opintojensa ehkä sarkastinen mustamaalaus: olet pelkkä raakile, olet täysin epävalmis, olet oppinut melko vähän keskinkertaisessa tutkinnossasi
 - itseironia
 - uhkaus ottaa lahja takaisin
- kielen retoriset keinot, joilla muun muassa kehitetään humoristista sävyä ja rakennetaan yhteyttä onniteltavaan, esimerkiksi loppu- ja alkusoinnut (*vatkattu – leivottu – ostettu; muuttuvassa mutkikkaassa maailmassa*), sanaleikit (*valmis – epävalmis, luulet jotain tietäväsi – tulisi tietää lähinnä luulevasi*), tyyli-poikkeamat (*hirveitä jästipäitä, poronpaskaa*), luettelot, Noitalinna huraa! -yhtyeen kappaleesta *Pikkuvelli* otetun sitaatin (*pysy aina pikkuvellenä ja lintuna, älä koskaan miehisty*) muunnella
- puheilmaisuuden keinot
 - pyrkimys havainnollistaa esitystä esimerkiksi painonvaihteluilla ja äänensävyä muuntelemalla

ARVIOINTIA

Hyvässä vastauksessa puheen arviointi suhteutetaan puhujan tavoitteisiin. Huomioon voi ottaa tavalliset juhlapuhujille annetut ohjeet. Heitä kehoitetaan yleensä puhumaan lyhyesti, keskittymään vain yhteen tai kahteen asiaan ja juhlinnan kohteeseen. Usein myös huumoria pidetään hyvänä puheen ominaisuutena, koska se muun muassa vapauttaa tunnelmaa ja tekee kuulijat myötämielisiksi. Kuulijoiden huomion kiinnittävää aloitusta ja selvää, tarkkaraista lopetusta pidetään ansioina. Tärkeää on myös, mitä puhuja sanoo. Hurme pyrkii vaikuttamaan, joten hänen keskeinen ajatuksensa ja keinonsa saada teesilleen hyväksyntää nousevat arvioinnin kohteiksi.

Hyvässä vastauksessa otetaan myös huomioon, ettei Hurmeen puhetta ole esitetty aidossa tilanteessa. Paperista luettu puhe ei esimerkiksi paljasta taitoa mukautua vuorovaikutustilanteeseen, eivätkä eleiden ja ilmeiden käytön tehokkuus ja tarkoituksenmukaisuus näy aineistosta.

Arvioinnissa voi pohtia **esimerkiksi** seuraavia kysymyksiä:

- Onko puheen rakenne (erityisesti aloitus ja lopetus) onnistunut ja argumentaatio vankkaa?
- Onko sisältöä sopivasti?
- Onko puheen keskeinen ajatus merkityksellinen?
- Onnistuuko puhuja tunnelman luomisessa ja ylläpitämisessä? (Toimiiko huumori, esim. itseironia?)
- Millainen suhde rakentuu onnittelujen kohteeseen? Nolostuuko tämä?
- Voiko kenen tahansa puhuttavaksi ajateltu esitys toimia?

OSA II: Kaunokirjalliset ja muut fiktiiviset tekstit

3. Novelli eräästä perheestä (30 p.)

Tehtävänanto edellyttää sekä novellin erittelyä että tulkintaa. Hyvässä vastauksessa eritellään novellin keskeisiä kerronnan ja kielen keinoja. Tehtävänanto edellyttää keinojen monipuolista tarkastelua. Hyvässä vastauksessa esitetään perusteltu näkemys siitä, mistä novellissa on kyse. Valittu tulkinnan näkökulma erottuu selvästi ja kulkee johdonmukaisesti vastauksen läpi. Erittelyn ainekset tukevat esitettyä tulkintaa. Hyvässä vastauksessa voidaan pohdita myös erilaisia tulkinnan mahdollisuuksia. Ansioksi on esimerkiksi kerronnan aukkoisuuden, symboliikan tai novellin nimen oivaltava käsittely.

Erittelyssä analysoidaan novellia kaunokirjallisena lajina sekä kerronnassa ja kielessä käytetyjä keinoja, esimerkiksi

- **kerronta ja henkilöahmot**
 - Kertoja on oletettavasti perheen lapsi, jonka nimeä ei mainita tekstissä.
 - Henkilöahmoista mainitaan perheen lapset Rod ja Kimmie nimeltä sekä isä ja äiti, joita ei nimetä.
 - Isän merkitys on korostunut: häntä kuvataan paljon.
 - Isää kuvataan pääosin hänen tavoillaan koristella perheen pihalla olevaa putkiristiä.
 - Me-muotoinen kerronta rakentaa eroa isän ja perheen lasten välille.
- **aika, tapahtumat ja paikka**
 - Kertoja kuvaa tapahtumat kronologisesti mutta menneessä aikamuodossa jälkikäteen.
 - Tarinan ajanjakso on pitkä, mutta se käydään läpi tiiviisti joidenkin ydintapahtumien avulla.
 - Ajan kulkua kuvataan perheen elämän keskeisillä käännekohdilla (esim. lasten ensimmäiset treffit, naimisiinmeno, lastenlasten syntymä, äidin kuolema, isän kuolema ja kotitalon myyminen).
 - Tapahtuma-ajasta annetaan epämääräisiä vihjeitä (esim. Chilen maanjäristys), mutta tarkkaa ajankohtaa on vaikea määritellä.
 - Tapahtumapaikka on Yhdysvallat, mihin viittaavat esimerkiksi amerikkalaiset juhlapäivät, kansalliset symbolit ja suurtapahtumat, mutta tarkka paikka jää avoimeksi. Miljöö vaikuttaa tyyppilliseltä amerikkalaiselta esikaupunkialueelta.

- **tarinan kaari**
 - Alku: ensimmäisessä kappaleessa rakennetaan pohja perheen kuvaukselle ennen muuta kertomalla isän käyttäytymisestä ja putkiristin koristelusta.
 - Keskikohta: lapset lähtevät kotoa ja perheen rooli vähenee.
 - Käännekohta: äiti kuolee toisen kappaleen puolivälissä.
 - Isän käyttäytyminen muuttuu: hän alkaa avautua ja käyttää kirjoitettuja sanoja.
 - Loppu: tarina sulkeutuu isän kuolemaan ja kotitalon myymiseen.
 - Kun putkiristi heitetään pois, tarinan aika päättyy.
- **kieli ja tyyli**
 - Novellin kieli yhdistää yleis- ja puhekieltä tavalla, joka korostaa kertojan osallisuutta perheen kokemusmaailmassa (*Meidän synttärijuhlissa; vanhoja sveta-reita, äidin meikkituubeja*).
 - Novelli on tiivis: tarina kerrotaan vain kahdessa kappaleessa, ja virkkeet ovat ytimekkäästi päälauseita tai yhden sivulauseen virkkeitä.
 - Novellin tyyli on sekä absurdi että traaginen: toisaalta kerrotaan yllättävistä yksityiskohdista niitä selittämättä, toisaalta perheen ja isän kuvaus on myös etäistä, jopa kylmän toteavaa (esim. äidin ja isän kuolemat kuvataan lyhyen toteavasti).

Tulkinta perustuu kerronnan ja kielen erittelyyn. Monimerkityksinen novelli antaa mahdollisuuden vaihtoehtoisille tulkinnoille. Tulkinnessa voivat painottua esimerkiksi

- isään liittyvät tulkinnat, joissa pohditaan, minkälainen perheenisä hän on ja miksi hän toimii siten, kuin novellissa kerrotaan. Mikä selittää isän käyttäytymistä? Miksi hän koristeli putkiristiä?
- perheeseen liittyvät tulkinnat, joissa pohditaan esimerkiksi, miten novelli toimii perhedynamiikan kuvauksena ja kuinka novellin nimen voi ymmärtää osaksi perhekuvausta. Miksi nimenomaan oksat symboloivat perheenjäseniä?
- kommunikaatioon liittyvät tulkinnat, jotka painottavat putkiristin roolia kommunikaatiossa ja pohtivat sukupolvien ja perheenjäsenten välisen kommunikaation vaikeutta. Miksi isä kommunikoi tuntemuksistaan lähinnä putkiristin avulla? Miksi puhuminen tuntuu perheessä vaikealta?
- yhteiskuntaan liittyvät tulkinnat, jotka kytkevät perheen kuvauksen esimerkiksi amerikkalaiseen kontekstiin ja pohtivat novellia ajankohdan, pikkuporvarillisuuden tai ydinperheen valheellisuuden kuvauksena. Mitä perheen kuvaus kertoo ympäröivän yhteiskunnan normeista ja rakenteista?

Tulkinta voi rinnastaa novellissa kuvatun todellisuuden Yhdysvaltojen lisäksi myös suomalaisen yhteiskuntaan tai laajemmin länsimaiseen kontekstiin.

4. Räppi ja runo (12 p. + 18 p.)

Tehtävä on kaksiosainen. Ensimmäisessä osassa pitää eritellä runouden piirteitä Pyhimyksen *Aina ku Aira* -räpistä. Jälkimmäisessä osassa räpin ikääntymisen kuvausta pyydetään vertaamaan Heli Slungan runoon.

4.1. (12 p.)

Hyvässä vastauksessa kuvataan Pyhimyksen räppisanoituksesta runoudelle tyypillisiä piirteitä monipuolisesti ja tekstiesimerkkien avulla. Hyvässä vastauksessa osoitetaan runoanalyysin keskeisen käsitteistön hallintaa. Runolle tyypillisiä piirteitä ovat

- säkeistö- ja säerakenne
- alku- ja loppusointujen käyttö (esim. *tapaniks–satamiks, maljasta–paljasta, mulla–tulla*)
- kielen kuvallisuus, kuten vertauskuvat, metaforat ja kekseliäät ilmaisut (esim. *Kossuu Graalin maljasta, ryppynen sielu*)
- kielellä leikittely (esim. *join Hendricksin kurkulla*) ja vanhojen sananlaskujen muuntelu (esim. *tieto tuskaks, oppi ikää; sain jotain, ei, kaiken mitä toivoin, mut kaiken antaisin pois*)
- kielen rytmisyys, jota selittää osaltaan se, että kyse on musiikista (voi perustella äänitteen avulla)
- keskeislyriikalle tyypillinen minämuotoinen ”puhuja”, joka kuvaa omia kokemuksiaan (äänitteessä puhuja kiinnittyy vahvasti räpin esittäjään Pyhimykseen)
- keskeislyriikalle tyypillisesti puhuja myös puhuttelee ”sinää” (*enkä koskaan kai sua kokemuksest kiittäny*) ja rakentaa yhteisyyttä ”sinän” kanssa me-pronominin käytöllä (*me luvattiin olla yhdessä aina*)
- kertosäkeessä sinä-pronominin käyttö on runoudelle ominaisesti monitulkintaista (äänitteessä ”sinä” kiinnittyy suuremmin kertosäkeen naislaulajaan Yonaan).

4.2. (18 p.)

Hyvä vastaus on monipuolinen ja oivaltava ja keskittyy sekä tekstien vertailuun että annettuun aiheeseen: ikääntymisen kuvaukseen. Vertailussa osataan lukea tekstejä suhteessa niiden konteksteihin. Hyvässä vastauksessa on oivallettu tekstien ero suhtautumisessa ikääntymiseen.

Yhteistä

- Molemmissa teksteissä puhuja ihannoi nuorena pysymistä ja vieroksuu ikääntymistä.
- Molempien puhuja on minämuotoinen ja kuvaa omia ikääntymisen kokemuksiaan.
- Molemmissa ikääntyminen edellyttää uhrauksia.
- Molempien tekstien lopussa tapahtuu näkökulman muutos: Röpissä arvostellaan nuoruuden kaikkietävyttä ja nuoruuden ihannointi osoittautuu nostalgisoinniksi. Runossa nuoruuden kaipuu osoittautuu valheeksi, jonka takaa paljastuu suoranainen vanhenemisen kauhu.

Eroja

- Röpissä puhuja haluaa säilyä ennen muuta ”henkisesti nuorena”, kun taas runon puhuja kammoaa kehon fyysistä vanhenemista.
- Röpissä työ ja yhteiskunnan vaatimukset vieraannuttavat iän myötä ”aidosta elämästä”, runossa vanheneminen näyttää lohduttomalta kehon ja elinvoiman rapistumiselta.
- Pysyäkseen nuorena röpissä puhuja kokeilee päihteitä, opiskelua ja uskontoa, runon puhuja tekee puolestaan vaihtokauppaa paholaisen kanssa.

- Räpissä Aira Samulin toimii henkisesti nuorena ja aitona pysymisen symbolina, runossa nuoruuden ja ikääntymisen ulkoiset merkit ovat keskiössä.

Erojen selityksiä

1) Räpin ja runon erilaiset puhujat

- Räpin puhuja samastuu laulun esittäjän Pyhimyksen kautta nuoreen mieheen, joka kertoo kokemuksistaan laulun ”sinälle” (naiselle).
- Runon puhuja vaikuttaisi olevan ikääntynyt nainen (entinen morsian), joka runosarjan otsikon *Aviomiehelle tms.* mukaan purkaa vanhenemisen tuskaansa pitkäaikaiselle elämänkumppanilleen.
- Räpin puhuja (mies) kuvaa ”sinää” (oletettavasti laulavaa naista) kunnioittavaan sävyyn ja ilmaisee iän karttuessa, että olisi voinut keskittyä tämän kanssa enemmänkin perhe-elämään.
- Runon puhuja (ikäntynyt nainen) anoo paholaiselta elinkumppaniaan sijaiskärsijäksi, joka vanhenisi hänen puolestaan ja pitäisi hänet nuorekkaana.

2) Tekstien erilaiset kontekstit

- Rappi on populaarikulttuuria ja nuorisolle laajalti suunnattua laululyriikkaa, runo taas sijoittuu taidelyriikan perinteeseen, jonka kohdeyleisö on keskimäärin iäkkäämpi ja naisvaltainen.
- Kontekstiero näkyy muun muassa intertekstuaalisissa viittauksissa: räpin viittaukset ovat populaareja (esim. *Aira Samulin*, *Hendricksin* ginin juominen kurkun kanssa), runossa viittaukset liittyvät taiteen perinteeseen (esim. *muotokuvan* ja *paholaisen vaihtokaupan* kautta Oscar Wilden *Dorian Grayn muotokuvaan* ja Faust-myyttiin sekä *Harmaan Doran* kautta Pablo Picasson rakastettuun ja muotokuvamalliin, kuvataiteilija ja runoilija Dora Maariin).
- Kontekstiero näkyy myös tekstien sanastossa ja kielessä: räpin sanasto on puhekielisempää ja nuorekkaampaa kuin runossa, jossa ikääntyminen tuodaan esille vanhahavien ja juhlavien – usein kuolemaan liittyvien – sanojen avulla (esim. *hamesilkki*, *kalmankello*, *skalpellinkirikkaus*).